

БЮХНЕР Георг

Переклад Леся КУРБАСА

В О І Ц Е К

Діюві особи:

Войцек

Маріа

Тамбурмажор

Капітан

Доктор

Андрес

Унтер-офіцер

Марретен

Кете

Базарний комедіант

Бандога

дирінар

Старий

Стара

Дурень

Перший ремісничий учень

Другий ремісничий учень

Перший міщанин

Другий міщанин

Перша дівчина

Друга дівчина

Перше дитя

Друге дитя

Поліцей.

Коянка. Мавпа. Дитина-танцівниця. Лікар. Суддя. Студенти. Хлопці й дівчата. Солдати. Судовий слугзник. Діти. Люд. Гарнізонна вечірна зоря. Скрипки до танців. Катеринка.

1. Капітанова кімната.

Капітан. Войцек. /Капітан садить на стільці. Войцек його брне/.

КАПІТАН: Помалу, Войцек, помалу. Усе по-порядку. Чисто тобі світ морочиться із цим хлопцем. І шо б я робив з тими зайвими десятима хвилинами, коли ти закінчив сьогодні зарано. Войцек, ти б таки зважив. Адже маеш іще яких тридцять років жити. Тридцять років. Це не триста шістдесят місяців - а днів тих, години, хвилини. Ну, шо ти чинитимеш з такою демонською силою часу. Ану, зупини його якось, га, Войцек.

ВОЙЦЕК: Слухаю, пане капітане.

КАПІТАН: Мені страшно стає за цей світ, коли я розмішляю про вічність. Робота, Войцеку, робота. Ось в чому вічність. Ти розумієш, Войцек? Але заразом, це знов не вічність, а це єсть мить одна, так, одна мить. Я увесь тремчу, Войцек, коли згадаю, шо світ обертається доккола себе обадень. Яке марнування часу. До чого це? Войцек, я негодею далі давитись на млинові колеса, я впадаю в меланхолію.

ВОЙЦЕК: Слухаю, пане капітане.

КАПІТАН: Войцек, який ти вічно затурканий вигляд маеш. Добрій людині це не личить, добрій людині, шо має чисте сум-

лішня. Ну, скажи ж таки щось, Войцек. Яка там сьогодні година надворі?

ВОЙЦЕК: Недобра, пане капітане, недобра. Вітер.

КАПІТАН: О, я вже чув її, якусь бистринь там надворі. Такий вітер, це мені наче мива /лукаво/. Либонь із північного півдня, Войцек.

ВОЙЦЕК: А вже ж, пане капітане.

КАПІТАН: Ха-ха-ха. О, він таки дурень, огидний дурень /зворушення/. Войцеку, ти добрича людина, а проте /поважно/, Войцек, ти не маєш жодної моральності. Моральність - це значить - коли людина єсть моральна, чи ясно? Прекрасне слово. Маєш дитину без благословення церкви, як каже /ваш високодостойний полковий панотець/. Без благословення церкви. Це не мої слова.

ВОЙЦЕК: пане капітане. Милий бог не поставить цього за вину сердешному хробачкові, чи сказали над ним амінь, як його робили. Він казав: пускайте і діти най приходять до мене.

КАПІТАН: що він там каже? Що за чудацька відповідь? Він зовсім збентежив мене своєю відповіддю. Коли я кажу: він, це до тебе, до тебе...

ВОЙЦЕК: Ми бідні люди. Бачте, пане капітане, гроші, гроші. А котрих їх не має. Хай-но виплудить на світ своє поріддя моральним способом. Адже кожен має собі свою плоть і кров. Але нам лиш біда повсюди - хоч на цьому світі, хоч на тім. А міркуєш, попада ми на небо, то і там нас примусять помагати грим робити.

КАПІТАН: Войцеку, не маєш жодної чесноти, ти не єсть добродісна людина. Плоть і кров, що? Коли випадє дощ, і я лежу

при вікні і роздивляюсь на білі панчішки, як там вони стрибають через калюжі, до диявола, Войцек, тоді а на мене приходить любов. І я мав плоть і кров. Але а, Войцек, чеснота, чеснота. А куди б я без неї дівав свій час. ~~Мій~~ кажу собі безнастанно: чи є добродесна людина /зворушений/, добра людина, порядна людина.

ВОЙЦЕК: Так, пане капітане, чеснота... Я ще не так сказав. Бачте по, ми маленькі люди, ми не маємо жодних чеснот. Такі, як зробила натура. А все будь я паном, коли б я мав капелюха та годинника та ще а сьордута та умів би шлахетно говорити, тоді б і я зюхотом був би добродесним чоловіком. Це має бути щось гарне, пане капітане, — чеснота. Але я собі простий злидець.

КАПІТАН: Гарзд, Войцек. Ти добряча людина, добра людина. Але ти забагато думаєш, це чоловіка сумить; ти все маєш такий замордований вигляд. Ну, ця розмова змучила мене вирай. Тепер іди, та не гони так — помаленьку, хлопче, помаленьку, таа чвалай собі вулицею геть.

Чисте поле. Місто в долині. Андрес і Войцек. Вирізають цінка в чагарнику. Заходить сонце.

ВОЙЦЕК: Так, Андрес, етам у траві, де плодяться губи, там вечорами котить голова. І раз підняв її оди, — він думав Ізак. Три дні і три ночі минуло, і його ввнесли на марях /тихо. Андрес, це були масони. Я збагнув. Масони. Цять.

АНДРЕС /співає/: Там зайців двоєко

Гризли собі зелененьке зілля...

ВОЙЦЕК: Цить. Тут щось коїться. Коло нас. Під нами. Земля
двизять в нас під ногами. Масони. Як вони ривть.

АНДРЕС: Гризали собі зелененьке зілля
В корінь - глибоко.

ВОЙЦЕК: Чоловіче, ти в не крїт сліпий? Може, вуха твої десь
повні піску? Воно тут, позад мене, відо мною /стунєє
ногою в землю/. Порожня, чуєш. Сама порожнява тут
під нами. Масони. Не озирась /тягне ного в куді/.

АНДРЕС: Я боюся.

ВОЙЦЕК: Яка дивовижна тиша. Хочеться дух затаїти, Андрес.

АНДРЕС: Чого тобі.

ВОЙЦЕК: Кажу щось /роздвільняється широко довкола себе/. Андрес,
так ясно. Подум"ям поняте небо і гіком гуде земля,
мов би з далеких сурм. Як горі душу несе.

АНДРЕС /по паузі/: Войцеку, ти все не чуєш.

ВОЙЦЕК: Тихо, сирізь тихо, мов би світ увесь помер.

АНДРЕС: Чуєш. Б"ють барабани. Ми мусимо йти.

Кімната Марі. Марі з дитиною на руках у вікні. Під вік-
ном надворі Марорет. Проходять солдати, грають вечірню зору.
Попереду Тамбурмажор /люна вечорова сутїнь/.

МАРІ /савить на руках дитину/: Гон, синку. Та-ра-ра-ра. Чуєш.
Он вони идуть.

МАРОРЕТ: Що за парнище, чистий дуб.

МАРІ: Він стримать на ногах, як лев /Тамбурмажор Іх вітає/.

МАРОРЕТ: Еге, який ласкавий погляд, пані сусідко. З вами цього
не водилося.

МАРІ /савляє/: Солдати - браві молодці.

Здалека сонцем світ...

МАРОРЕТ: А очні! Ваші і досі блищать .

МАРІ: Ну то що. Понесіть-но свої до уида. Аби добре насмарувез, заблищать, може, і Ваші. А там чи не купить хто, хоч за гудзика до штанів.

МАРОРЕТ: що ти. Ти жей, невінчана, цять. Я своєму чоловікові чесна жінка, а ти, ти - тобі добре давитись на світ крізь сім пар солдатських штанів.

МАРІ: Стерво /бразнає вікном/. Ходім, синочок. Що вони хочуть од нас? Ну, нехай ти повіі син, хіба ж не потішив матір своїм личком грішним. Гонка. Гонки /співає/:

Дівко, що ти вдіяла,
 Що примітька привала.
 - Аги, вороже,
 Я співав та й уге
 - Гейо, воляю, синку мій, вхге.
 А про чоловіка бандуке.

Запрягай-но вестерик
 Та поїдем до старих.
 Коні сіна не ідять,
 Пити воду не хотять.
 - Тільки холоденького вина, вхге.
 Тільки холоденького вина.

/стукіт у вікно/. Хто там? Це ти, Франц? Заходь.

ВОЙЦЕК: Не могу. Мені треба до ~~збору~~ ^{на перекладку}.

МАРІ: Вирізав ціпка для майора?

ВОЙЦЕК: Так, Марі.

МАРІ: Мо тобі, Франц?

ВОЙЦЕК /таємниче/: Марі, знов щось коїтьсся. Я натрапило на слід.

От-от. Хіба не стоїть написано так: поглянь, димами
сходить уся країна, як би піч курна?

МАРІ: Чоловіче.

ВОЩЕК: Вона шло за мною аж під саме місто. Що це готується.
Але я збагнув: масони. Я мушу йти.

МАРІ: Франці!

ВОЩЕК: Нині звечері, там, на ярмарку. Я дещо зібрав /виходить/.

МАРІ: Чоловік, як заворозений. Він і на сина ні кожного разу не
глянув. Зважнеться з своїми думками. Що ж ти причини,
міа синку? Боїшся? /несе його до колиски/. Стає так тем-
но, здається ніби сніг. Один ліхтар з вулиці. Не сила.
Странно /вона виходить/.

Командантські буди. Вогні. Народ. Коло передньої буди лі-
воруч Комедіант. його жінка в штаних, красно вярджена мавпа.
В середині старий співець - катеринишк, танцівниця- дитина.
Праворуч - Вошчек, Марі, протискаються наперед, за ними Там-
бурманор та унтер-офіцер стають напереді, стезать за Марі. Ка-
теринишк, дзєнкїт, галас. Мерехтять вогні.

СТАРИЙ /співає/: Все на цім світі суєта.

Всі ми будемо вмирати

- Химерна мета.

ВОЩЕК: Гей, музики.

МАРІ: Аж ясно кругом.

ВОЩЕК: А гей, Марі. Поопіль чорні коти з вогненними очима.
Того, який вечір.

КОМЕДІАНТ: Повалне панство. Мановне панство. Увага. Сама істота,
як сотворив її бог, не варта нічого, анічогісінько.

Погляньте тепер, що робить штука. Ходить навструг,
має напкан і штани, має шаблю. Ого. Ану, привітайсь.
Справний барон. А дай поцілунок /Мавпа сурмить у
сурму/. Музична шельма. Пановне панство, ви можете
тут побачити астрономічну кобилу й мандрівського
пташка з Канарських островів. Це фаворити всіх коро-
нованих осіб. Представлення починається. Зробимо по-
чаток початку. Зразу, потім - *commencement*

commencement /Відтягає завісу і розчиняє в штахетках
хід/.

ВОЙЦЕК: Дочка?

МАРІ: Про мене. Чудасія та в годі. Які китиці в того дядька.
А вінка он в штаних /Вони заходять/.

ТАМБУРМАНОР: Стривай. Вже бачив її?

УНТЕР-ОФІЦЕР: Оце так баба.

ТАМБУРМАНОР: Чорт. Для розмноження аматорів-штуки, для розплоду
тамбурманорів.

УНТЕР-ОФІЦЕР: Як вона голову несе? Сказав би, чорне волосся
тягне її назад, як татарі. А очі?

ТАМБУРМАНОР: Дивись, як в колодазь, як в дамар. Ходім. За нею.
/Заходять/.

В середній будці.

КОМЕДІАНТ /виводить коняку/: Покажи лишень свій талант. Покажи
своє скотнянчу розумність, особливо - людське *societe*.
Мої панове, ця тварина, як ви її бачите, на своїх чоти-
рьох копитах, з хвостом на певній частині тіла, є чле-
ном всіх наукових товариств і професорує в нашому універ-
ситеті, де студенти вчасься у нього іздати верхи та бити-

ся . Це все вона робить простим розумінням. А роз-
 мисли - лишень своїм подвійним глуздом. Що ти робиш,
 коли мислиш подвійним *raison*? А скажи нам, чи є
 там поміж ученими *societe*, який осел. /Коняка ки-
 ває мордою/. А, бачте, оце вам подвійний *raison*.
 Це є причинки до гно-се-о-ло-гі-ї: воно може
 крять-і-ку... Так-так, ніхто б не сказав, що це ско-
 тичий собі індивідуум. Це персона, людина чи ското-
 людина, хоч заразом і скотолюдина, *bete*.
 /Коняка поводитьсь непристойно/. Оце ти так осороми-
 ла ввльмишановне *societe*? Що ж, пробачте, панове,
 бо скотина це єсть така натура, не ідеал, а натура.
 Панове, отак і ви робіть. Спитайтесь у лікаря, бо
 інакше мали б собі величезну шкоду. Цей жест означав -
 людино, будь натуральна. Тебе зроблено з праху, піску
 та посліду - хочеш стати чимсь вищим над пісок, по-
 слід, прах. Пробачте, панство, розсудіть, який воно
 має розум: може, рахувати, дарма, що не має пальців.
 Чому? Тільки тому, що нездатне сказати, нездатне вис-
 ловитись - це вам людина навиворіт. Скажи лиш нам,
 котра в нас година? Хто поміж вас панове і дами має
 годинника?

УНТЕР-ОФІЦЕР: Годинника, Вам? /Витягує з кишені годинника,
 методично, не кваплячись/. Будь ласка, добродію /Він
 вилазить на ослів й простягає йому годинника/.

МАРІ: Я хочу це бачити /Вона вибирається наперед/.

УНТЕР-ОФІЦЕР /помагає їй/: Душко.

Кінцата Марі.

Марі сидить з дитинчам, при доні, в руках уламок дзеркала, роздивляється на себе. Полудень.

МАРІ: Ну-ну, як блищать. Який би це змінь? А що він сказав тоді? - Сиди, маля. Стули оченята, щільненько, ну. /Дитя застудиле очі руками/. Дужче. Отак і держи. Тихо, щоб не забрало що /Співає/.

Дочко, цыган іде
двері замикає,
У біду заведе,
У цыганський край.

/Милується знов/. Певне, що золото. А як воно буде в танці. Тільки ж і нашого: цей тісний куточок у світі, цей уламок з лєстри. А чи ще має і я такі губи червоні, як у тих інших дам, де свічада від стелі до долу, де прекрасні панове їм руки цілують. Я тільки бідна вінка /Дитина підводиться/. Цить, смак, не дивись. Он бачиш, сонний ангел, бачиш, як маюють по стінах. /Пускає зайчика дзеркалом/. Ну-ну, щільніш: як езирне, геть за-слішнем. /Позад неї заходить Вомцек. Вона підскочила, задуляє руками вуха/.

ВОМЦЕК: Що це в тебе?

МАРІ: Нічого.

ВОМЦЕК: А он де блищать під руками.

МАРІ: Серенька. Я знайшла.

ВОМЦЕК: Я нічого такого зроду іще не знаходив. Дві зразу?

МАРІ: Людина ж? Франц.

ВОМЦЕК: Ну, гаразд, Марі. Як спить малюк? Візьми його пенід

ручки, стілець йому муляє. Прозорі краплини стоять йому он де на лобіку. Так, все єсть труд тут під сонцем, навіть і піт цей увісні. Нуденний народ. Ось де, Марі, знову гроші. Тут платня, та цено від того капітана.

МАРІ: Бог тобі заплатить, Франц.

ВОЙЦЕК: А мушу йти. До вечора, бувай здорова /виходить/.

МАРІ: А все ж таки я негідниця, знаю. Раніше б горлянку собі собі перетяла. Ах, який світ. К чорту все йде, чоловік і мішка.

Докторова кімната

Войцек. Доктор /по обіді/.

ДОКТОР: Що я чую? Войцек? Отак дерзати слово?

ВОЙЦЕК: А що ж, пане докторе.

ДОКТОР: Войцек, я бачив все. Ти став до вітру на вулиці, став до стіни, як пес. А маеш три шага денно. Войцек, це гидко. Світ стає занадто поганим, аж занадто поганим.

ВОЙЦЕК: Але ж, пане докторе, прошу, коли ж вимагає природа.

ДОКТОР: Вимагає природа. Вимагає природа. Що, природа? А я хіба не довів, що *musculus constriktor Vesicae* підлягає людській волі? Природа. Войцек, людина є вільна, в людині індивідуальність перетворюється в свободу. Сечу не вдержати, сечу. /Покинує голову, закладає руки за спину, ходить туди-сюди по хаті/. А ти уже ^{твій} свій горох, Войцек? Це революція в науці. Я висаджу її в повітря. Склад сечі - 0,10 - селінокислий амоній, гіпероксидаль, Войцек, хочеш іще помочитись? Підні - лисень саробуй.

ВОЙЦЕК: Негоден, пане Докторе.

ДОКТОР: /розпалівшись/ Ага, а на стінку паскудити годеи!?
 Я маю папір на тебе, маю угоду в руках. Я це бачив,
 на власні очі бачив. Я виставив носа з вікна, а саме
 пускав туди сонце, щоб вивчати чхання /підступається/.
 Ні, Войцеку! Я не сержусь. Гнів - це шкодить на здо-
 ров'я, це річ не наукова. Я спокійний, зовсім спокій-
 ний. Нульс, як завжди, шістдесят. Я розмовляю з най-
 сильшою холодноістю. Як найспокійніше. Боронь боже. Хто
 ж би так гнівався на чоловіка. На чоловіка. Коли б це
 був це протей, що може подохнути. Але, Войцек, тобі б
 не годилось ставати до стінки.

ВОЙЦЕК: Бачите, пане докторе, даруйте, але часом має котрий
 такий характер, такий силад. Але з природою, це вже
 не іншого. Бачите, з природою /кладає пальцями/, це
 річ така, як би це сказати, приміром...

ДОКТОР: Войцеку, знов філософія?

ВОЙЦЕК: /довірливо/ Пане докторе, чи зазнавали Ви колись тако-
 го - мов би двоїстої природи. Коли сонце стоїть о полуд-
 ні, коли світ сходить огнем. Тоді голос страшний промов-
 лив мені.

ДОКТОР: Войцек, маеш *aberratio*.

ВОЙЦЕК: /приставляє палець до носа/ Це губи, пане докторе. Це
 там воно, там. Бачили Ви, яким візерунком вони ростуть
 по землі. Коли б його хтось зміг прочитати.

ДОКТОР: Войцеку, маеш прекрасне *aberratio mentalis*
partialis часткове розумове збочення. Друга форма. Чудесно вира-
 жена. Войцек, маеш надбавку. Друга різновидність *idee*
fixe.

при загальнім нормальнім стані. А де робиш
усе, як раніш? Голив свого капітана?

ВОЙЦЕК: А вже ж, пане докторе.

ДОКТОР: Іси свій горох?

ВОЙЦЕК: Акуратно, пане докторе. Гроші на господарство дістає
моя жінка.

ДОКТОР: Справляєш службу?

ВОЙЦЕК: А вже ж.

ДОКТОР: Цікавий з тебе , Войцек, маєш надбавку. Держись
молодцем. Ах ну, покажи пульс. Так.

Кімната Марі.

Марі. Тамбурмажор /час по полудні/.

ТАМБУРМАЖОР: Марі.

МАРІ /розглядає його, вимовно/: Мужчина. А ну пройдиш разок.
У грудях, як той бугай, а борода, як у лева. Такого ще не
бачала. Проти всіх жінок я горда.

ТАМБУРМАЖОР: А як в неділю: уберуся в китицю з пір'я, в білі
рушавички - до ката. Принц усе каже: хлопче, ти чистий
зух.

МАРІ /глузує/: Ов-ва /підступає до нього/. Мужчина.

ТАМБУРМАЖОР: І ти непогана. Сто чортів, починаймо плодити там-
бурмажорів. Га /обнімає/.

МАРІ: /Збентежено/ Пусти.

ТАМБУРМАЖОР: Звір дикий.

МАРІ /гостро/: Тільки доторкнись.

ТАМБУРМАЖОР: Чорт ^с тобі, видно, зорить із очей.

МАРІ: Все одно.

Булиця, капітан, доктор, Вовчек.

/Капітан, захекав-ись, бредє вулицею, стає одсапує, озираеться кругом. Час по полудні/.

КАПІТАН: Пане докторе, коні наганяють на мене страх, як подумав, що ці бідолашні тварини мусять ходати пішка. Не біжить, бо так. Не вимахуйте своєю палицею в повітрі. Ви жене-тесь за смертю наведогін. Добряча людина, людина з частим сумлінням, не бігає так стримголов /Доктор поспіває/. Добряча людина... /Хочає його за полу/. Пане докторе, мені - бо так банно, такі мені химери рояться - я все мушу плакати, коли бачу мундир мій, як він висить на стіні... Он де він висить.

ДОКТОР: Гм. Специстий суб'єкт. Товстий. Груба шия. Апоплексична статура. Так, пане капітане, можете дістати *aprop lesia cerevri*, але можете також - це річ імовірна - діста-ти удар в одну сторону, себто частковий параліч; на-решті, в крайому разі, параліч лиш розумовий, то я могла б собі завітати далі: от Вам приблизно перспек-тиви на наступні чотири тижні. А в тім, може Вас зе-невнити, що Ваш випадок - вельми цікавий; коли б дав господь, язика Вам спаралізувало частково: ми б зроби-ли безсмертні експерименти.

КАПІТАН: Пане докторе, не лякайте мене. Бувало таке - люди просто з страху помирали, з самісінького страху. Я вже бачу несуть колево, але вони скажуть: так, це була порядна людина, путня людина. Ви, цвах до труни, гро-баря такий.

ДОКТОР /протяг йому напелюха/: А що це таке, пане капітан? Це порожнява, та, що в голові.

КАПІТАН /складає до нього полу/: А що це, пане докторе? Це недоумство.

ДОКТОР: Свідчу мою повагу, вельмишановний пане інцирутене.

КАПІТАН: Навзаєм, мій любий гребарю. /Проходять Войцек/. А, Войцек, Куди це білиш? Постривай-но, Войцек. Він мене цим світом, мов розкрита бритва. Порізатись можна об нього. Він біжить, як би мав поголити цілий полк настратів, ніби його марть повісити на останній волосині. До речі, про довгі бороди. Що так я мав сказати? Войцек? Х, довгі бороди...

ДОКТОР: Від довгого волосся на підборідді, як казав іме Пліній, треба відзначувати солдатів...

КАПІТАН /провадить далі/: Ага! Довгі бороди. Як там, Войцек? Чи не бувало тобі такого: не випадало часом знайти волос із бороди у своїй власній тарілці? Що, ти ж мене розумієш? Чоловічий волос - ну, з борода якогось санера, якогось унтер-офіцера, якогось - ну, якогось там бурмажора. Еге, Войцек. Але ж у нього й вінка брова. У нього не так, як в інших.

ВОЙЦЕК: А вже ж. Що це Ви хочете сказати, пане капітане?

КАПІТАН: Ну, та ж міну ж скроїв цей клопець! Чого ти витрішав баньки отак на небо. Може, не треба і в суні шукати; а ну посвіти, отуди за ріжок: знайдем, може, той волос іме на чиїхось губах. На чиїхось губах, Войцек. Я маю великий досвід в коханні, Войцек. Хлопче,... та він, як крейда, зробився.

ВОЙЦЕК: Пане капітане, я кругом голодранець. Нічого більше в світі не маю. Пане капітане, Ви картуете, може...

КАПІТАН: Зартувати? А з тобою? А содай тебе. Зарти? Хлопче.

ДОКТОР: Пульс, Войцеку, пульс. Частить, різкий, дивками, нерівний.

ВОЙЦЕК: Пане капітане! Пеклом земля горить. А мені зимно, як з льоду. Це із пекла холод! Поб'ємось об заклад, капітане. Не може бути! Пляха, пляха! Не може бути!

КАПІТАН: Хлопче, вгаму^єся. Хочеш куле собі під лоба. Він мене коле своїми очима. А я ж добра тобі хочу, бо ти такий добрячий хлопець, Войцек, добряча людина.

ДОКТОР: М'язи, обличчя напружені, нерухомі, тіпаються раз-відразу, корпус випростаний, нерухомий...

ВОЙЦЕК: Іду. Все може статися з людиною. Все може статися. Прекрасна година, пане капітане. Погляньте тільки, яке чудове тепле сіре небо. Можна взяти собі охоту вбити гак отам у горі та й завіситись зразу - і все за одну смислову риску томіж так - і знов так і ні. Пане капітане. Так чи ні? Чи вшино ні перед так, чи так перед ні. Я все це розважу /Відходить широким кроком: поволі, тоді чим раз швидше/.

ДОКТОР /кричить услід/: Феномер, Войцек. Надбавка!

КАПІТАН: Мені просто страшно стає за людей. Які ж бо швидкі. Той довгий негідник, той хапається так, мов би тінь яка бігла від навучої ніжки, а малий цей дрібцем знай. довгий - то блискавиця, а малий - як грим. Ка-ха, і все це навипередки. Мені це ніяк не смакує. Добряча. Людина порядна - вона має обачність і любить життя. Порядна людина не нахваляється. Нахваляється ледач, негідник. А за тим і пішов на війну, щоб зміцнити в собі любов до життя /іде/.

Вартівня. Войцек. Андрес.

/Час по полудні/.

АНДРЕС /співає/: А в шинкарки дівка брвава
 День і ніч вона в садочку сидить,
 Поки я північ стане бить.

ВОЙЦЕК: Андрес.

АНДРЕС: Ну?

ВОЙЦЕК: Погода надворі.

АНДРЕС: Саме як на неділю. Музика за містом. Оце дівчата туди
 пішли. Народу тиск. Ех, діло.

ВОЙЦЕК /тривожно/: Танці, Андрес? Вони танцюють?

АНДРЕС: Під конником і під зіркою.

ВОЙЦЕК: Танці, танці.

АНДРЕС: Ну, то що? Байдуже /співає/:

День і ніч сидить вона в садочку
 Поки я північ стане бить,
 Все виглядає солдатів.

ВОЙЦЕК: Андрес, нема мені спокою.

АНДРЕС: Ну, я дурень.

ВОЙЦЕК: Я мушу йти. В очах мені крутиться. Танці. Танці. Нагріє
 собі добре руки. Клята. Андрес.

АНДРЕС: Чого тобі?

ВОЙЦЕК: Я мушу йти. Мушу бачити.

АНДРЕС: Кинь. Все за бабу?

ВОЙЦЕК: Я мушу йти. Душно тут дуже.

Перед корчмою. Танці. Лавки перед домом. Хлопці і дівчата.
 Сонце на вечірньому пружі.

1-й РЕМІСНИЦЬКИЙ УЧЕНЬ /співає/:

Сорочка у мене драмка
І та не своя,
Сивухою смердить
Вся душа моя.

2-й РЕМІСНИЦЬКИЙ УЧЕНЬ: А ну друзяка, можна тобі для дружби дірку зробити в твоїй натурі. Вперед. Я тобі хочу дірку зробити в твоїй натурі. Друже, я тоже герой, і я богу. Я тобі кулаком всю блоху на смерть позбивав.

1-й РЕМІСНИЦЬКИЙ УЧЕНЬ: Ой, душа мені смердить перегаром. І я право, грона і то од цього тліють. Моя ж ти фіялочко, як же на світі прекрасно. Друже, я тут наплачу цілу діжку. А як би нам не носи, а щоб перу добрих пляшок, то ми б собі ляли і ляли одне одному в пельку.

АНДРЕС /в хорі/: Мисливець молодий

Лісами десь блукав.

Галлі-галло-га, бо він добре знав,

Що за радість в лісах

На зелених стежках.

ВОЙЦЕК /стає під віном/: Марі з тамбурмажором проходить мимо в танці, не бачивши його/: Він. Вона. Диявол

МАРІ /в танці/: Іше. Ше.

ВОЙЦЕК /Йому перехоплює віддих/: Іше - ше. /скочив напрутом наперед і схиляється знов на лаву/: Іше - ше. /Силескує руками/. Крутіться. Крутіть. Чом госпо дь не задушив сонця, щоб поскліщивав поспіль весь світ, мужчини з

Жінками, скоти із людьми. Отак серед ясного дня,
усім на очах, як музи. Баба. Баба, яка ти горяча.
Іще, іще /скочив/. Га, молодець. Як він її обтирає.
Все тіло. Він, він має її, як на початку я.

І-а РЕМІСНИЦЬКИМ УЧЕНЬ./си"явся на стіл, приповідує/: А що,
улюбленці траття: коли стоїть подорожній і стежить
плин часу, коли зважує він божественну премудрість і
так собі каже: для чого ти єсть, чоловіче. Істинно
вам кажу: із чого б жив селянин і бондар, і лікар, і
швець, коли б бог милостивий не створив людей. А з
чого б жив кравець, коли б він людям не прищепив со-
ромливість, із чого жив би солдат, як би його не на-
діляли потребою бути убитим. Отже, одкиньте сумніви,
улюбленні браття, так-так. Все тут любе і миле, але
все на землі єсть тлін. Навіть гроші, і ті сотлівають.
А на кінець, слухачі, мої любі, скажу вам таке:
братця, сцімо на хрест святий, хай щодга подохне.
/Загальний радісний галас. Войцек вскочив, тікає
геть/.

Чисте поле. Войцек. Сонце зайшло.

ВОЙЦЕК: Іще. Ще. Цитьбе, музики /крижнем падає на землю/. Га,
що? Що ви там кавете? Голосніш. Голосніш. Забий. Забий.
Розпутну вовчицю? На смерть забий - забий розпутну вов-
чицю. На смерть повинен я? Мушу я? Це я теж почув? Це
вітер каже теж /підводить голову/. Так, чув ще, іще за-
бий на смерть, на смерть.

Казарма. Ніч. Андрес і Войцек в одній постелі. Місячно.

ВОЙЦЕК /тормосить Андреса, будить/: Андрес, Андрес.

АНДРЕС: Га.

ВОЙЦЕК: Я не годен спати. Скоро очі стуля, знов крутиться все в очах, і скрипки я чую, іще, іще, і тоді голоси — отам, із стіни. Чуеш... ш... ш... ш...

АНДРЕС: Чує. Хай танцюють. Втомився, як біс, а там, хай господь хранить, амінь /знову спить/.

ВОЙЦЕК: Все говорить: убий на смерть. І крає все — отут мені очі — ножем. Андрес.

АНДРЕС: Спи, дурню.

Кімната Марі. Марі. Войцек.

/Войцек входить. Марі од вікна іде назустріч, мовчки стає. Вечеріє/.

ВОЙЦЕК /пильно розглядає її, киває головою/: Гм. Я нічого не бачу. Я нічого не бачу. О, це треба було б побачити, треба було б руками почути.

МАРІ /тривожно/: Що тобі, Франц. Ти не в собі, Франц?

ВОЙЦЕК: Гріх, бездонний, безмірний гріх. Він мусів би смердіти так, що ангели б тікали з неба. У тебе червоні губи, Марі. Вони у тебе не спухли? Шо, Марі. Ти гарна, як гріх. А смертний гріх такий гарний буває.

МАРІ: Франце, ти в пропасниці.

ВОЙЦЕК: Чорт, тут він стояв. Оттак, оттак.

МАРІ: Пока світ стоїть і триває день на однім місці багато хто може стояти: один одного заступає, Франц.

ВОЙЦЕК: Я бачив його.

МАРІ: Можна всякого побачити, Франц, аби пара очей, щоб не засліпало, щоб сонце світило.

ВОЙЦЕК /відступається/: Елюха.